

Vijftig jaar vrije scholen

De Bond van Vrije Scholen en de Vereniging voor Vrije Opvoedkunst hebben dezer dagen het feit herdacht dat hun schoolbeweging een halve eeuw geleden door Rudolf Steiner werd gesticht.

Wie het effect van een halve eeuw antroposofische pedagogie getalsmatig uit benadert, zal niet erg onder de indruk komen. Acht scholen in Nederland, waarvan er niet meer dan twee of drie tot en met het voortgezet onderwijs zijn ontwikkeld. Op het eerste gezicht geen aanleiding om feestelijk te roemen op het succes van de pedagogie van Rudolf Steiner.

De invloed van de pedagogische gedachten van de antroposofen reikt echter veel verder dan hun eigen scholen. Ze is sterk doorgedrongen in de vernieuwing van het lager technisch onderwijs. Het accent, dat de vrije-schoolbeweging legt op de kunstzinnige vorming, heeft – ondanks het eigenzinnig karakter ervan – ertoe bijgedragen, dat de creatieve ontwikkeling van de leerling in dit achtergebleven gebied van ons onderwijs een rechtmatige plaats kreeg. Hun aandacht voor de spirituele aspecten van het menszijn droeg aanzienlijk bij tot het doorbreken van het nu wel algemeen aanvaarde inzicht, dat de technische school een mensenvormend instituut is, en niet een voortbrenger van levende elementen van het productie-apparaat.

Daarnaast heeft de antroposofische beweging door middel van de sociale-vaardigheidskursussen van het Nederlands Pedagogisch Instituut voor het Bedrijfsleven invloed uitgeoefend op de gang van zaken in vele scholen voor algemeen voortgezet onderwijs.

Hun eigen scholen verdienen in allerlei opzicht meer bekendheid. Niet alleen om het specifieke karakter van de didactiek (periodenonderwijs, vreemde-talenonderwijs van jongsaf, eurithmie), maar omdat ik geen andere onderwijsconceptie ken, waarin de antropologische grondgedachten zo consequent in een longitudinaal werkplan voor de school zijn uitgewerkt. De afstemming van beginsel en werkwijze op elkaar is hier vrijwel volkomen.

Deze laatste conclusie verwijst tevens naar de geslotenheid van het systeem. Zoals bij meer vernieuwingsbewegingen het geval is, heeft de communicatie met andersgerichten nooit tot de sterkste zijden van de vrije-schoolbeweging behoord. Dat zou ook nauwelijks gekund hebben, omdat over de vrije opvoedkunst niet wezenlijk te discussiëren valt, tenzij men de theoretische uitgangspunten deelt.

Het sectarisch karakter, dat een vernieuwingsbeweging daardoor kan verkrijgen, heeft men bij het bovengenoemde jubileum bewust getracht te doorbreken. In een tweedaagse conferentie op 27 en 28 februari 1970 in Pulchri Studio te Den Haag, traden naast Lievegoed, Henny, Veltman en Bos uit het eigen kamp, mensen als Diepenhorst, Van Trotsenburg, Van Gelder, Jacobs en Schelfhout als sprekers op over thema's als vrijheid van onderwijs, de school als levensgemeenschap, en het mensenbeeld als grondslag voor opvoeding en onderwijs. Bovendien was er nog een gevarieerd samengesteld forum voor het opvangen van de discussie.

Het is desondanks een vingeroefening in communicatie gebleven. Deels, omdat sommige 'buitenstaanders' niet tot echte gesprekspartners werden, maar zeker niet minder, omdat sommige vrije-schoolpedagogen nog steeds wat onwennigheid vertonen, als het er om gaat zichzelf niet uitnemender te achten dan de ander.

Het initiatief was echter alleen al om het streven naar doorbraak de moeite waard. Het is te hopen dat de vrije-schoolbeweging op deze weg voortgaat. Misschien organiseert ze dan ook nog eens een *echte* conferentie, waarin iedereen mee kan praten. Met de beschikking over instellingen als het N.P.I. moet men het 'frontaal-onderwijs-model' op een conferentie als deze kunnen overwinnen.

N. Deen

11,34	11,34	Een handleiding (per deel) prijs
2,00	2,00	Een leerlingenboek (per deel) prijs
2,00	2,00	Een atlas bij de methodeboek prijs
2,00	2,00	Een foliokantten per deel prijs
2,00	2,00	Een mapboek per deel prijs
1,00	1,00	Een discussie per deel prijs

De laatste jaren de leerstof-heraanpakking gebieden, met verveel meer inzicht dan de zwaarste school niet meer op het programma van de leerstof heraanpakking en de zwaarste school heraanpakking hebben begrepen van standaard-problemen. Kan het onderwijs vooral ten aanzien van de z.g. 'aankomsten' zich meer richten op de actuele gebeurtenis, daarbij gebruik makend van de informatie die via radio, pers en televisie tot ons komt. Het is de bedoeling van de heraanpakking om de traditionele leerstof te heraanpakken, maar daarbij moet aandacht worden besteed aan de integratie van de verschillende gebieden. Het is de bedoeling van de heraanpakking om de leerstof te heraanpakken, maar daarbij moet aandacht worden besteed aan de integratie van de verschillende gebieden. Het is de bedoeling van de heraanpakking om de leerstof te heraanpakken, maar daarbij moet aandacht worden besteed aan de integratie van de verschillende gebieden.

1. De leerstof wordt thematisch behandeld.
2. De traditionele indeling in provincies, waaraan administratieve criteria ten grondslag lagen, is verlaten en vervangen door een meer didactisch verantwoord opzet, t.n.l. de behandeling in themas, waarin de mens centraal staat. Bij de meeste onderwerpen is dat gelukt, b.v.: Wij mensen in de wereld - 'Om ons altijd tegen het water' - Van dorp naar stad. Minder consequent heeft deze opzet geleid tot een uitwerking van de leerstof in themas, als bijv. 'Wij mensen in de wereld' - 'Om ons altijd tegen het water' - Van dorp naar stad. Minder consequent heeft deze opzet geleid tot een uitwerking van de leerstof in themas, als bijv. 'Wij mensen in de wereld' - 'Om ons altijd tegen het water' - Van dorp naar stad.
3. De leerstof wordt behandeld in de leerstof heraanpakking, maar daarbij moet aandacht worden besteed aan de integratie van de verschillende gebieden.
4. De leerstof wordt behandeld in de leerstof heraanpakking, maar daarbij moet aandacht worden besteed aan de integratie van de verschillende gebieden.
5. De leerstof wordt behandeld in de leerstof heraanpakking, maar daarbij moet aandacht worden besteed aan de integratie van de verschillende gebieden.
6. De leerstof wordt behandeld in de leerstof heraanpakking, maar daarbij moet aandacht worden besteed aan de integratie van de verschillende gebieden.
7. De leerstof wordt behandeld in de leerstof heraanpakking, maar daarbij moet aandacht worden besteed aan de integratie van de verschillende gebieden.
8. De leerstof wordt behandeld in de leerstof heraanpakking, maar daarbij moet aandacht worden besteed aan de integratie van de verschillende gebieden.
9. De leerstof wordt behandeld in de leerstof heraanpakking, maar daarbij moet aandacht worden besteed aan de integratie van de verschillende gebieden.
10. De leerstof wordt behandeld in de leerstof heraanpakking, maar daarbij moet aandacht worden besteed aan de integratie van de verschillende gebieden.